

REPUBLIKA HRVATSKA
PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA
GRAD RIJEKA
Poglavarstvo

a) I Z V J E Š Ć E
o postignućima Grada Rijeke u IV. fazi Europske mreže zdravih gradova
(2005.-2008.) Svjetske zdravstvene organizacije

Program Zdravi gradovi provodi se u šest regija Svjetske zdravstvene organizacije, između ostalih i u europskoj regiji. Opći ili generalni cilj ovog globalnog pokreta poticanje je i obvezivanje lokalnih vlasti na aktivnosti usmjerene k unapređenju zdravlja.

Više od tisuću gradova iz tridesetak europskih zemalja na određeni je način vezano uz ovaj program, kroz različite nacionalne, regionalne ili druge mreže, a najnaprednijih 90 gradova i kroz Europsku mrežu zdravih gradova. Naime, da bi se (p)ostalo članom spomenute mreže potrebno je ispuniti prilično zahtjevne uvjete, koji se usto, svakih pet godina, odnosno prelaskom čitavog programa u novu fazu, obnavljaju. Treba napomenuti da svaka faza zapravo utvrđuje nove probleme, odnosno teme kojima se članice posvećuju i pokušavaju ih riješiti za vrijeme njena trajanja.

Grad Rijeka je od 1998. godine uključen u Europsku mrežu zdravih gradova, unutar koje zajedno s drugim europskim gradovima prolazi kroz različite faze projekta u čijem je središtu tema zdravlja i sve ono što zdravlje određuje.

Prioritetne teme zadnje, odnosno četvrte faze projekta koja je završila krajem 2008. godine, a u kojoj je Grad Rijeka sudjelovao od travnja 2005. godine, bile su promicanje zdravog starenja, zdravog urbanističkog planiranja, tjelesne aktivnosti i aktivnog života te uvođenje metode procjene utjecaja različitih programa, projekata i akcija na zdravlje građana. Grad Rijeka posebno se bavio promoviranjem **zdravog starenja**.

Grad Rijeka redovito je ispunjavao sve projektne obveze u okviru projekta Europska mreža zdravih gradova u IV. fazi Svjetske zdravstvene organizacije - realizacija godišnjih akcijskih planova vezanih uz ključne teme projekta, redovito prisustvovanje predstavnika Grada Rijeke na poslovnim sastancima, sastancima i treninzima tematskih grupa te osiguranje adekvatnih i održivih tehničkih, administrativnih i financijskih sredstava za upravljanje, nadzor, i vrednovanje projekta. Usto, u prosincu 2007. godine u Rijeci je organiziran dvodnevni poslovni sastanak Podmreže za zdravo starenje na temu kako stvarati okolinu koja podržava zdravo starenje. Sastanku je nazočilo 29 predstavnika iz 15 europskih gradova, koji su ga ocijenili vrlo uspješnim. Jedna od važnijih tema sastanka bila je prilagodba bazena na Školjicu rekreacijskim i rehabilitacijskim potrebama starijih osoba i osobama s invaliditetom. Također, projekt Rijeka-zdravi grad promovirao se kroz različite promidžbene aktivnosti (tiskane materijale, tiskovne konferencije, okrugle stolove) vezane uz djelatnost Odjela gradske uprave za zdravstvo i socijalnu skrb, odnosno djelatnosti njegovih partnera u provedbi gradskog socijalnog programa i programa psihosocijalne zaštite i zaštite zdravlja građana. Treba istaknuti da je sve navedene aktivnosti koordinirao Odjel gradske uprave za zdravstvo i socijalnu skrb, odnosno koordinatorica projekta, pročelnica istog Odjela.

Kao najznačajnije ishode sudjelovanja Grada Rijeke u IV. fazi projekta valja izdvojiti:
- otvorenje četiri nova kluba za umirovljenike i starije osobe (Podvežica, Drenova, Krimeja i Trsat) koji zasigurno doprinose kvalitetnijem društvenom životu dijela starije populacije i sprječavanju mogućeg nastanka određenih problema vezanih uz mentalno zdravlje koji mogu nastati uslijed socijalne deprivacije (npr. usamljenost, depresivnost i sl.).

- provedbu projekta pod nazivom *Vježbanje za poboljšanje psihofizičkog zdravlja kod osoba srednje i starije životne dobi* u kojem je sudjelovalo cca. 550 građana
- stvaranje uvjeta za osnivanje institucionalne dnevne skrbi za starije osobe (tzv. dnevnog boravka) koji će omogućiti duži ostanak starijim osobama u obiteljskom okruženju
- stvaranje uvjeta za proširenje kapaciteta za trajni institucionalni smještaj osoba starije životne dobi
- pokretanje projekta *Riječke šetnice* kojim će građani Rijeke dobiti znatno veće mogućnosti za aktivno i zdravo provođenje slobodnog vremena
- publikaciju *50+ u Rijeci – Starimo li zdravo u Rijeci?*, odnosno profil starijih osoba izrađen prema smjernicama Svjetske zdravstvene organizacije, koja omogućava potpuniji i dublji uvid u demografsko stanje grada, u dostupnost službi koje pružaju zdravstvenu i socijalnu skrb te u uvjete života osoba na pragu starosti, pa sve do onih u podmakloj životnoj dobi. Publikacija je predstavljena na sastanku tematske grupe za zdravo starenje u Velikoj Britaniji, a našoj javnosti u rujnu 2006. godine.
- realizaciju slijedećih projekata provedenih u suradnji s akademskom zajednicom (Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet u Rijeci, Odsjek za psihologiju): istraživanje o ponašanjima povezanih sa zdravljem, istraživanje subjektivne percepcije tjelesnog zdravlja i određenih indikatora mentalnog zdravlja i osjećaja dobrobiti kod građana Rijeke, istraživanje o potrebama i indikatorima kvalitete života građana Rijeke starijih od 50 godina i osoba koje skrbe o starijim i nemoćnim članovima obitelji te projekt procjene utjecaja institucionalne dnevne skrbi za osobe starije životne dobi na zdravlje
- publikaciju *Ponašamo li se zdravo u Rijeci?*, koja daje pregled najvažnijih rezultata o učestalosti ponašanja povezanih sa zdravljem (prehrana, tjelesna aktivnost, pušenje, uporaba alkohola, izlaganje suncu, odlasci na zdravstvene preglede, korištenje lijekova, ponašanje u prometu) kod Riječana u dobi od 15 godina naviše, koja je javnosti predstavljena povodom Svjetskog dana srca 2007. godine
- publikaciju *Mentalno zdravlje Riječana*, koja daje uvid u učestalost ili/i intenzitet depresivnosti, anksioznosti, usamljenosti, stresa, socijalne podrške, optimizma, zadovoljstva životom i subjektivnog osjećaja dobrobiti kod stanovnika Rijeke u dobi od 18 godina naviše. Ti su rezultati predstavljeni stručnoj i široj javnosti povodom obilježavanja Svjetskog dana mentalnog zdravlja 2008. godine
- predstavljanje postignuća projekta Rijeka-zdravi grad, odnosno Grada Rijeke na području zdravog starenja na *2. hrvatskom gerontološkom kongresu* s međunarodnim sudjelovanjem,
- izradu *Strategije zdravog starenja u Rijeci 2009. – 2013.*, usmjerene na senzibilizaciju javnosti o zdravom starenju, osiguranje okoline koja podupire zdravo starenje, povećanje dostupnosti zdravstvenih i socijalnih usluga te osnaživanje osobnog i društvenog funkcioniranja osoba u dobi od 50 godina naviše. Glavni cilj ove strategije je omogućiti građanima Rijeke dug, zdrav i aktivan život kroz osiguranje (pred)uvjeta za zdravo starenje.

Treba naglasiti da je zbog izuzetne aktivnosti i zapaženog zalaganja Grada Rijeke u provedbi projekta, koordinatorica projekta Rijeka-zdravi grad i pročelnica Odjela gradske uprave za zdravstvo i socijalnu skrb izabrana za člana Savjetodavnog odbora Europske mreže zdravih gradova u IV. fazi, što je veliko priznanje našem gradu.

Na kraju treba istaknuti da projekt Rijeka – zdravi grad, osim što izravno doprinosi lokalnoj zajednici, ima svoju važnost i ugled u državnim okvirima, gdje služi kao pozitivan model drugim gradovima, posebice onima koji su kao i Grad Rijeka uključeni u Hrvatsku mrežu zdravih gradova. Na međunarodnoj razini, projekt nas promovira kao grad u kojem se nastoji građanima osigurati zdrav i kvalitetan život i zasigurno doprinosi široj prepoznatljivosti našeg grada.

b) I N F O R M A C I J A
o pristupanju Grada Rijeke V. fazi Europske mreže zdravih gradova (2009.-2013.)
Svjetske zdravstvene organizacije

V. faza Europske mreže zdravih gradova SZO – ciljevi i uvjeti

Na posljednjoj Međunarodnoj konferenciji zdravih gradova održanoj u listopadu 2008. godine u našoj zemlji, u Zagrebu, donijeta je *Zagrebačka deklaracija za zdrave gradove* koja, između ostaloga, daje pregled planova i prioriteta za V. fazu (2009.-2013.) projekta Europske mreže zdravih gradova i Europske mreže nacionalnih mreža zdravih gradova Svjetske zdravstvene organizacije i identificira načine na koje lokalne i nacionalne vlasti i Svjetska zdravstvena organizacija mogu podržavati ali i imati koristi od ovoga pristupa.

Opći ciljevi

Opći cilj V. faze projekta Europska mreže zdravih gradova Svjetske zdravstvene organizacije je uvođenje teme zdravlja i zdravstvene jednakosti u sve lokalne politike. Cilj je osigurati da zdravlje i zdravstvena jednakost postanu dio cjelokupne korporativne kulture, a ne isključivo zdravstvene djelatnosti, koja utječe na sve aspekte gradskih politika i aktivnosti. Svi gradski planovi vezani uz primjerice prijevoz, stanovanje, okruženje, obrazovanje i slično trebali bi biti usmjereni na poboljšanje zdravlja populacije i smanjenje zdravstvene nejednakosti.

Sukladno tomu, gradovi sudionici pete faze obvezni su sustavno pratiti utjecaje svojih politika i strategija na zdravlje, kao i na zdravstvenu jednakost, socijalnu uključenost i potrebe, marginaliziranih i socijalno osjetljivih skupina građana.

Projekt ohrabruje i podržava razvijanje novih koncepata i njihovu primjenu u različitim kontekstima.

Ključna područja i teme V. faze

U petoj fazi gradovi će se baviti trima ključnim područjima koja su relevantna za sve europske gradove. Kako gradovi potencijalni sudionici pete faze imaju ponešto različite probleme i prioritete, u ovoj projektnoj fazi izabrat će određene teme unutar spomenutih područja koje su relevantne za njihove lokalne uvjete, interese i prioritete i kojima se žele posebno baviti kako bi postigli najveći mogući učinak u unapređenju zdravlja svog stanovništva. Odnosno, izabrat će one teme koje su od osobite važnosti pojedinom gradu i koje im predstavljaju izazov te koje omogućuju primjenu inovativnih i integriranih javno zdravstvenih aktivnosti.

Sve te teme međusobno su povezane, međuzavisne i višestruko podržavajuće.

Od gradova se očekuje da im pristupaju i na njima rade sistematično te da odabrane teme budu polazište za strateško ostvarivanje ključnih područja.

Također, od gradova sudionika očekuje se da koriste intervencije koje se baziraju na relevantnim podacima te da u komuniciranju podataka s ciljem promjene ljudskog ponašanja koriste metode socijalnog marketinga.

Na tim će se temama raditi i pojedinačno i grupno radi dobrobiti samoga grada ali i svih sudionika projekta.

Radi se o sljedećim ključnim područjima i specifičnim temama:

- **Okruženje koje podržava i skrbi** – *zdravi grad je povrh svega grad svih svojih građana* – podržavajući, uključiv, osjetljiv i responsivan na različite potrebe i očekivanja svih građana (uključuje sljedeće specifične teme: bolji uvjeti za svu djecu, grad prijatelj starijih, migranti i socijalna uključenost, aktivno građanstvo, zdravstvene i socijalne usluge, zdravstveno prosvjećivanje);

- **Zdrav način života** – *zdravi grad osigurava uvjete i mogućnosti koje podržavaju ponašanja korisna za zdravlje* - (uključuje sljedeće specifične teme: prevencija masovnih nezaraznih i kroničnih bolesti, lokalni zdravstveni sustav, grad bez duhanskog dima, alkohol i droge, aktivan život, zdrava hrana i prehrana, nasilje i ozljede, zdravi životni uvjeti, dobrobit i sreća);
- **Zdrava urbana okolina i dizajn** – *zdravi grad osigurava okruženje koje podržava zdravlje, rekreaciju i dobrobit, sigurnost, socijalnu interakciju, pokretljivost, osjećaj ponosa i kulturnog identiteta* - (uključuje sljedeće specifične teme: zdravo urbanističko planiranje, stanovanje, prijevoz, klimatske promjene i hitne javno-zdravstvene intervencije, sigurnost, izloženost buci i drugim zagađenjima, zdrav urbanistički dizajn, kreativnost i ugodan život).

Zahtjevi V. faze

Preduvjet rada na gore opisanim ključnim područjima i specifičnim temama prije svega su osiguranje političke podrške, adekvatnih materijalnih sredstava te organizacijskih preduvjeta koji će omogućiti realizaciju projektnih ciljeva.

Gradovi sudionici projekta, odnosno mreže moraju također biti spremni za zajednički rad i umrežavanje s drugim europskim gradovima koji sudjeluju u projektu.

Sljedi detaljniji opis zahtjeva za gradove sudionike V. faze projekta.

Sudjelovanje u V. fazi podrazumijeva osiguranje kontinuirane potpore lokalnih vlasti i ključnih donositelja odluka unutar područja važnih za ostvarenje principa i ciljeva projekta. Stoga, uz prijavu za sudjelovanje u ovoj fazi projekta gradovi moraju dostaviti gradonačelnikovo pismo izražavanja obveze, odluku gradskoga vijeća kojom se podupire sudjelovanje grada u V. fazi i iskaz spremnosti na partnerstvo s ključnim donosiocima odluka.

Također, gradovi moraju imenovati stalnog koordinatora koji tečno govori engleski jezik te osigurati potrebnu administrativnu i tehničku podršku. Osim toga dužni su imenovati i nadzorni odbor u kojem se nalaze politički i izvršni donositelji odluka iz ključnih sektora koji su neophodni za ostvarivanje uvjeta V. faze.

Za aktivno sudjelovanje neophodan je stalan pristup internetu i telekonferenciji.

Od gradova sudionika projekta očekuje se partnerstvo s drugima u razvijanju znanja, metoda i vještina vezanih uz opći cilj projekta i ključna područja V. faze, kao i u razvoju i primjeni programa vezanih uz navedena ključna područja. Isto tako obveza grada je sudjelovanje u radu Europske mreže zdravih gradova SZO i njezinim tematskim podgrupama te prosljeđivanje stečenih metoda i sredstava.

Integrirano planiranje zdravlja i održivog razvoja ostaje u srži projekta, što omogućava gradovima da izgrade ili održe partnerski pristup planiranju zdravlja, odnosno ohrabruju sve sektore da fokusiraju svoj rad prema zdravlju i kvaliteti života. Gradovi će tijekom ove projektne faze morati demonstrirati svoj napredak u strateškom planiranju zdravlja. Štoviše, od gradova koji su već dulje članovi Europske mreže zdravih gradova očekuje se da u svim gradskim planovima predvide određene zdravstvene ishode. Usto, ti će gradovi morati ažurirati postojeći gradski zdravstveni profil.

Gradovi sudionici V. faze moraju omogućiti bolje razumijevanje utjecaja socijalnih odrednica zdravlja na zdravlje i zdravstvenu jednakost; prikupljati podatke o pokazateljima zdravlja i zdravstvene jednakosti kako bi se izmjerila uspješnost; razviti sustave upravljanja znanjem i inovativne instrumente i metode procjene utjecaja na zdravlje. Te spoznaje moraju učiniti dostupnima pojedincima, političarima i organizacijama kako bi osigurali uvažavanje teme zdravlja i zdravstvene jednakosti u svim lokalnim smjernicama.

Gradovi moraju preuzeti izvedbenu i političku obvezu da će koordinatori projekta i imenovani političar sudjelovati na poslovnim sastancima i simpozijima Europske mreže SZO-a. Na svakom sastanku grad bi trebali predstavljati barem koordinatorski i odgovorni političar. Također, gradonačelnik (ili vodeći političar) trebao bi nazočiti svim sastancima gradonačelnika za vrijeme trajanja V. faze.

Gradovi bi trebali aktivno sudjelovati u raznim mrežnim aktivnostima. To uključuje aktivno podržavanje tj. članstvo i u nacionalnoj mreži zdravih gradova i sudjelovanje u barem jednoj tematskoj podmreži.

Gradovi moraju donositi godišnje planove za aktivnosti vezane uz ključne teme te uz zdravlje i zdravstvenu jednakost. Nadalje dužni su osigurati mehanizme sustavnog praćenja (monitoringa) i vrednovanja (evaluacije) svojih aktivnosti, kao i dostavljati godišnji izvještaj Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji, odnosno omogućiti joj kontinuirano vrednovanje projekta.

Postupak pristupanja V. fazi

Proces pristupanja grada V. fazi podrazumijeva slijedeće: dostavu pisma interesa za pristupanjem Europskoj mreži zdravih gradova u V. fazi SZO od strane gradonačelnika, ispunjavanje prijavnog obrasca za pristupanje V. fazi i dostavu prateće dokumentacije te uplatu godišnje članarine u iznosu od 3,500 USD.

Ukoliko grad ispuni sve tražene uvjete prema gore opisanoj proceduri dobit će službenu potvrdu Svjetske zdravstvene organizacije o pristupanju V. fazi Europske mreže zdravih gradova.

Na sjednici 24. veljače 2009. godine Poglavarstvo Grada Rijeke razmatralo je Prijedlog zaključka o prihvaćanju inicijative za pristupanje Grada Rijeke projektu Europske mreže zdravih gradova u V. fazi Svjetske zdravstvene organizacije, te je donijelo zaključak koji se dostavlja u prilogu.

**Predsjednik Poglavarstva
mr.sc. Vojko Obersnel, v.r.**

Marking 20 years
of the Healthy Cities movement in Europe

Partnership for health and Sustainable Development at the local Level

The World Health Organization
expresses gratitude to the city of

Rijeka

for its commitment and contribution to
the WHO European Healthy Cities
Network during 2003-2008

Agis D. Tsouros
WHO Regional Office for Europe

WHO Healthy Cities Network Phase IV (2003-2008) in the WHO European Region (Designated and Applicants)

